

των στοιχείων, ὅχι ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν ἡθοποιοῦ ἀλλὰ λογίου ἢ λογίων, θιάσον μελετῶντα πρῶτον καὶ κατόπι παριστάνοντα, ἔχοντα δὲ ὡς μέλημα κύριον ὅχι μόνον τὸ τί θὰ παριστάνῃ ἀλλὰ καὶ πῶς θὰ παριστάνῃ. Ἄς ἐλπίσωμεν ὅτι ἡ σωτήριος αὕτη ἀπόπειρα δὲν θὰ βραδύνῃ νὰ γίνῃ καὶ νὰ καταλήξῃ ἐκεῖ ἡ εὐδαίμων ὥθησις, ἡ ὁποία τελευταίως ἐδόθη εἰς τὴν ἑλληνικὴν σκηνήν.

*

Διότι εἶνε ἐπὶ τέλους καιρὸς νὰ μάθῃ τὸ ἀναξιοπαθεῖν αὐτὸ κοινόν, τοῦ ὁποίου ἕως τῶρα ἐφρόντισαν μόνον πῶς νὰ συμμαζεύουν τὸν παρᾶν, ὅτι τὸν παρᾶν αὐτὸν ἴσα-ἴσα ἤμπορεῖ νὰ τὸν ἐξοδεύῃ καὶ καλῆτερα. Εἶνε καιρὸς νὰ μάθῃ τὸ κοινὸν αὐτὸ τὸ ὀργῶν πρὸς τὴν πρόοδον, ἀλλ' ἀμαθὲς ἀκόμη καὶ τυφλόν, ὅτι ἐκτὸς τῶν Ῥακοσυλληκτικῶν καὶ τῶν Μυλωνάδων, ὑπάρχουν καὶ ἄλλα ἔργα δραματικὰ ξένα, τὰ ὁποία, ὅταν βεβαίως παριστάνονται ὅπως πρέπει, ἀφίνουν κάτι μέσα εἰς τὴν ψυχὴν ὅχι μικρόν, τὸ ἐκ τῆς ἀληθοῦς καλλιτεχνικῆς ἀπολαύσεως ἀνεκτίμητον ὄφελος· ὅτι μεταξὺ τῶν νέων μας συγγραφέων καὶ ποιητῶν, τοὺς ὁποίους τὸ κοινὸν αὐτὸ ἀγαπᾷ ἤδη γράφοντας, ὑπάρχουν καὶ πολλοὶ ἱκανοὶ νὰ καλλιτεργήσουν τὸ θέατρον, ὅταν ἐκδιωχθῶσιν ἐκ τοῦ ἱεροῦ οἱ ἀνάξιοι, καὶ εἰς τοὺς ἀξίους παραχωρηθῇ ἡ ἀρμόζουσα θέσις· καὶ ὅτι δὲν πρέπει νὰ μείνῃ καταδικασμένον αἰωνίως νὰ μειδιᾷ μυκτηριστικῶς καὶ νὰ εὐφυσολογῇ εἰς τὰ λεγόμενα τραγικὰ μέρη, οὔτε νὰ ἐκσπᾷ εἰς βάνουσαν γέλωτα πρὸ θεαμάτων δῆθεν κωμικῶν, τὰ ὁποία μόνον τὴν φρίκην τοῦ θά κοινοῦν, ὅταν μίαν ἡμέραν θάναπτυχθῇ.

ΑΝΤΙΛΑΛΟΣ

Αἱ φυλακαὶ τοῦ Ναυπλίου

Τὸ Μπουρτζι

— "Ἀχ τί χιλιόκαλλη σπηλιά νὰ κρύβῃ τέτοιο δράκο! . . .

"Ὅταν γιὰ πρώτη φορά, τὴν ὥρα ποῦ ὁ σιδερόδρομος ἐδιάβαινε 'ς τὴν Τίρυνθα κ' εἶχα ἀριστερὰ μου τοὺς ἄσπρους βράχους τοῦ Προφητηλιά καὶ ἀντίκρου μου τὸ Παλαμῆδι καὶ τὸν Ἴτσ-Καλέ με τὴν πόλι κάτω, εἶδα καὶ δεξιὰ μου τὸ μικρὸ θαλασσόπυργο, ἀρροστεφάνωτον ἀπὸ τὰ κύματα τοῦ κόρφου, χρυσοβαμμένον ἀπῶνα ἡλιοστάλακτὸ σύγνεφο, με τοὺς χιονάτους γλάρους ἐπανωθιὸ καὶ τὴ χιλιόχρωμη στερεὰ γύρω του πέρ' ἀπὸ τὰ γαλιανα νερά, ὠμορροπὴν σάν οὐρανοκατέβατο πολυκάντηλο ποῦ καίει νυχταμέρα 'ς τῆς ἀρμονίας τοῦτον τὸ νὰ, ἀστόχαστα ἤρθε 'ς τὸ νοῦ μου ὁ στίχος ποῦ λέγει ἡ Ἰουλιέτα γιὰ τὸν πολυαγαπημένο φονιά τοῦ ἐξαδέλφου της.

— "Ἀχ τί χιλιόκαλλη σπηλιά νὰ κρύβῃ τέτοιο δράκο! . . .

Γιατί ἀλήθεια τὸ Μπουρτζι δὲν ἔχει τίποτε ἄγριο ἐπάνω του εἴτε περίγυρα. Δὲν εἶνε κάστρο

φοβερὸ καὶ μέγα ἀπὸ κεῖνα ποῦ χάσκουν μέρα νύχτα κ' εἶν' ἔτοιμα μὲ τῆς ἐπάλξεις των ν' ἀρπάξουν τὰ γνέφη, ποῦ σοῦ διηγούνται πολέμους καὶ καταστροφές, ποῦ σοῦ δείχνουν μαῦρα αἵματα καὶ ἄσπρα κόκκαλα καὶ σοῦ φέρνουν 'ς τὴ μύτη τὴ μυρουδιά τῆς φωτιᾶς καὶ τῆς μπαρούτης καὶ 'ς τὰ αὐτιά σοῦ φέρνουν ἄγριες κραυγές καὶ θλιβερὰ ἀναστενάγματα· οὔτε γύρω του ἔχει ἄγρια καὶ μανιωμένα κύματα ποῦ νὰ τὸ μάχωνται καὶ νὰ τὸ δέρνουν νυχταμέρα, ποῦ νὰ θέλουν νὰ τὸ ξεριζώσουν καὶ νὰ τὸ ρίξουν 'ς τὴν ἄβυσσο· οὔτε κρέμεται ἐπανωθιὸ τοῦ μαῦρος καὶ ἀραχνιασμένος οὐρανός, ἔτοιμος νὰ τὸ κατακάψῃ μὲ τ' ἀστροπελέκια του. Καὶ αὐτὸ τὸ ἴδιο καὶ ὅλα του περίγυρα εἶνε γλυκόχρωμα καὶ γελαστὰ καὶ πρεπούμενα. Μὲ τὰ σταχτερὰ τοῦ τείχους ποῦ πέρνουν χίλια χρώματα κάτ' ἀπὸ τὸν ἥλιο, τῆς ἐλαφρὲς ἐπάλξεις του, τοὺς κομψοὺς προμαχῶνες τοῦ γύρω καὶ τὸν στρογγυλὸ πύργο ὄρθιο 'ς τὸ κέντρο, μικροκαμωμένο, ἡμέρο, σοῦ φέρνει ἀθέλητα 'ς τὸ νοῦ τὸν ὠμορροπελέκητο θαλασσόπυργο τοῦ παραμυθιοῦ, ποῦ ἐκλείει τὴν πεντάμορφη βασιλοπούλα γιὰ νὰ τὴν προφυλάξῃ ἀπὸ τὸ κακόγνωμο φεῖδι· τῆς μοῖρας πῶμελλε νὰ τὴν θανατώσῃ.

Καὶ ὅμως τὸ Μπουρτζι μὲ τὸ νομὰ τοῦ μονάχα σοῦ φέρνει τὴ φρίκη περισσότερο παρ' ὅλες τῆς ἄλλης φυλακὲς τοῦ βασιλείου. Γιατί εἶν' ἀλήθεια χιλιόκαλλη σπηλιά, μὰ κρύβει μέσα της δυὸ μισητοὺς δράκους, τοὺς δυὸ δημίους.

*

Ἀπὸ τοὺς καταδίκους εἰς τοὺς δημίους δὲν εἶνε καὶ μεγάλη ἡ διαφορά, οὔτε ἡ ἀπόστασις. Οἱ πρῶτοι ἀνήκουν—μερικοὶ τοῦλάχιστον—'ς τοὺς δευτέρους καὶ οἱ δευτέροι στρατολογιῶνται ἀπὸ τοὺς πρῶτους. Καὶ ἡ Ἀρχὴ ἀκόμη ἐφρόντισε—δὲν ἤξερω ἂν μὲ σκοπὸ εἴτε κατατύχη—νὰ τοὺς ἔχῃ πάντα γειτόνους ἐτούτους μ' ἐκείνους, ὥστε νὰ εἶνε φοβέρα τοὺς παντοτεινὴ καὶ 'ς τὴν ὑπνοφαντασίαν τοὺς ἀκόμη νὰ γρινιάζουν σάν τὴ γάτα μὲ τὸ σκύλο.

Εἰς τὸ Μπουρτζι ἐπῆγα μ' ἓνα πολύτιμο φίλο· τόσο πολύτιμο ὅσο καὶ σπάνιο. "Ἀχ τέτοιους φίλους ποῦ νὰ σὲ ἤξερουν πρὶν σὲ ἰδοῦν καὶ σάν τύχη καὶ σὲ ἰδοῦν νὰ χαροποιοῦνται, νὰ σοῦ δείχνουν ὅχι μὲ δουλικὴ κολακεία εἴτε μ' ἐπιπόλαιο θαυμασμό ποῦ σὲ δαιμονίζει ἀντὶ νὰ σ' εὐχαριστῇ ἀλλὰ μὲ μέτρο καὶ φωτεινὴ κρίσι, νὰ σοῦ δείχνουν πῶς σ' ἐννοοῦν καλά καλὰ, τέτοιους φίλους, ἐμεῖς οἱ μαῦροι, δὲν τοὺς ἀπαντᾷμε τόσο εὐκολά. Καὶ δὲν τοὺς ἀπαντᾷμε γιατί αὐτοὶ μετριῶνται 'ς τὰ δάκτυλα. Καὶ αὐτοὶ εἶνε ἀπὸ τοὺς αἰσθαντικούς ἐκείνους νέους, οἱ ὁποῖοι εἶχαν μιὰ φλόγα οὐρανοκατέβατη 'ς τὸ αἷμά τους, ποῦ ἤμπορεῖ ἀπὸ ἄλλες τοῦ βίου συνθήκες νὰ μὴν ἐμεγάλωσε ἀλλὰ καὶ δὲν ἐσθυσε

τέλεια μόν' κουφοκαίει σὰν τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸ
 ἔς τὸν ἄθρακτο τοῦ Προμηθέα. Κ' ἔρχεται ὥρα
 ποῦ ἀπὸ τὴν παραμικρὴ αἰτία ἀναρριπίζεται ἡ
 φλόγα τους καὶ τότε ζητοῦν τοὺς ἀδελφούς των
 καὶ μισοῦν τοὺς ἀναίσθητους μπακάλιδες, σοφοὺς
 καὶ ἀσόφους, ποῦ γεμίζουν τῆς κοινωνίας μας. Γι'
 αὐτὸ κ' ἐμεῖς σὰν τοὺς ἀπαντήσομε, γνωρίζομε
 ἀμέσως τῆς καρδιάς μας τὸν ἀντίχτυπο καὶ σφι-
 κτοδενόμεθα μὲ τὸν τόπο ποῦ τοὺς ἔχει μ' αἰω-
 νία εὐγνωμοσύνη.

Ἀπὸ τὴν πόλιν ὡς τὸ θαλασσόπυργο λέγουν
 πῶς εἶνε κἄπου 450 μέτρα. Ἡ μικρὴ βαρκούλα
 μας ἄρραξε σύνταχα σὲ μιά λουριῖδα στερηθῆς ποῦ
 χάνεται σὰν οὐρὰ σφεντόνας μὲς ἔς τὴ θάλασσα.
 Ἡ ἐμπατὴ τοῦ πύργου εἶνε μεσημβρινὰ κ' εἶνε
 παραγεμισμένη ἀπὸ πέτρες καὶ χαλάσματα. Τοί-
 χοι γκρεμισμένοι, θύρες καὶ θυροφύλλα κατὰ γῆς·
 ἄλλοι τοῖχοι καὶ σκεπὲς καὶ ξύλα κρεμασμένα ἔς
 τὸν ἀέρα καὶ βόμβες σκουριασμένες παντοῦ γύρω,
 παραχωμένες ἔς τὰ χαλάσματα καὶ ἔς τὸ ἥσυχο
 ἀκρογιάλι καὶ δύο τρεῖς ἄγριουσὺς φυτρωμένες
 ἔς τοὺς τοίχους, μᾶς ἔδειχναν τρανόφωνα πῶς ὁ
 ἀσπλαχνος χρόνος δουλεύει κ' ἐκεῖ ἀλύπητα.

Ξέχωρ' ἀπὸ τὸ μικρὸ μῶλο, ὁλοῦθε ψηλώνουν
 ἀμέσως ἀπὸ τὰ βαθειὰ νερὰ τὰ τείχη, σὰν νὰ
 ἐπήδησεν ἀτόφιο μὲς ἀπὸ τὴ θάλασσα, κάστρο
 καὶ νησί. Τὸ ὅλο του ἀποτελεῖται ἀπὸ ἓνα κεν-
 τρικό πύργο ὀλοστρόγγυλο σὰν ἀνεμόμυλο μ'
 ἐπάλλξεις γύρω ποῦ χάσκουν σὰν σκυλόδοντα.
 Περίγυρά του ἔρχονται τὰ τείχη. Ἀνατολικά εἶνε
 ἓνας προμαχῶνας καὶ δυτικά ἄλλος μ' ἓνα πυρ-
 γάκο κ' ἐπάλλξεις καθένας καὶ ἀπὸ κάτω τους
 ἔχουν ἀπὸ πέντε σκοτεινὰ καὶ ὑγρὰ δώματα μὲ
 σιδεροντυμένες καὶ βαρεῖς θύρες. Μεσημβρινὰ εἶνε
 ἄλλος προμαχῶνας, ἀνοικτότερος καὶ ἀπὸ κάτω
 του ἄλλος ἓνας ἀκόμη ἀνοικτότερος μὲ τῆς ἐ-
 πάλξεις των καὶ οἱ δύο· βορεινὰ ἔρχεται τὸ τυ-
 φλὸ τείχος τῆς ἐμπατῆς κ' ἐπάνω του ἀκουμπᾷ
 ψηλὸ στίβι, ἄλλοτε μπαρουταποθήκη καὶ τὴν ὥρην
 ἐρείπειο· καὶ ἀνάμεσα τοῦ πύργου καὶ τοῦ ἀνατο-
 λικοῦ προμαχῶνα, ἐπὶ ἀπὸ καμαρωτὴ ἐμπατὴ
 εἶν' ἓνα σπιτάκι ὁποῦ μένουν οἱ δῆμιοι καὶ οἱ
 στρατιῶτες.

Ἀποφασίσαμε νὰ ἰδοῦμε πρῶτα ὅλον τὸ θα-
 λασσόπυργο κ' ἔπειτα τοὺς δημίους. Ἄλλ' ἄδικα
 ἐχάσαμε τὸν καιρὸ μας γιατί τίποτε δὲν ἔχει
 ἀξιόλογο. Ὡς τὸν κεντρικὸ πύργο δὲν ἤραμε παρὰ
 μίαν καμαρωτὴ στέρνα καὶ τὴν θέα περίγυρα ποῦ
 ἦταν ἀλήθεια ἀξιοθαύμαστη. Ὡς τὰ πόδια μας
 κάτω ἡ θάλασσα χωρὶς κανένα πλοῖο εἶτε βαρ-
 κοῦλα, παρθένα καὶ κυρὰ μοναχὴ, ἔστειλε τὰ
 μικρὰ μικρὰ κυματάκια τῆς μ' ὀλίγο ἀπρὸ καὶ
 ὀλιγώτερο μουρμούρισμα νάλλθουν νὰ ξεσπᾶσουν
 ἔς τὰ τείχη· πίσω ἀπ' αὐτὴ τὸ ὀλοστρόγ-
 γυλο ἀκρογιάλι ἔζωνε μὲ πανώρηα γλωροσὰ
 τὰ ζαφειρένια νερὰ· ἀγνάντια μας ἐψήλωναν,

χρυσογάλανα βουνὰ, ἄλλα μὲ χιονισμένες περή-
 φανες κορφές, ἄλλα μὲ ἡμερα ξερολίθια, ἄλλα
 καστροστεφανωμένα κ' ἄλλα ἀγιασμένα ἀπὸ σε-
 μνὰ λευκὰ ἐρημοκκλήσια· κ' ἐπάνω ὀλόγλυκος
 ὁ θόλος τοῦρανοῦ, θάλασσα ἀέρινη φωτὸς καὶ
 χρωμάτων πῶραζε τὴν ψυχὴ μὲ τ' ἀθάνατο
 πλανέτο τῆς ν' ἀναλυσῆς, ν' ἀερωθῇ καὶ νὰ πε-
 τάξῃ ἔς ἐκεῖνα τὰ ὑπέρθεα ἀκριβοψηλώματα.

Ἀλλὰ καὶ ἔς τοὺς ἄλλους προμαχῶνες τίποτα
 δὲν ἀπαντήσαμε. Μόνον ἔς τὸν ἀνατολικὸ εἶδαμε
 ῥιγμένα κατὰ γῆς τέσσερα Βενετσάνικα κανόνια
 ἀπὸ τὰ ὁποῖα τὸ ἓνα ἦταν κατασπασμένο καὶ ἔς
 τὸν μεσημβρινὸ ἓν ἄλλο καὶ σὲ μίαν ἄκρην μικρὸ
 καλαμιῶνα, σιγαλὸν ὅμως καὶ ἄφωνο χωρὶς νὰ
 μᾶς θυμίζῃ τὸν Πᾶνα μὲ τὴ Σύριγγά του!

★

Τόρα δὲν μᾶς ἔμεναν παρὰ οἱ δῆμιοι. Ὅμο-
 λογῶ ὅτι οὔτε ὁ σύντροφός μου οὔτ' ἐγὼ εἶχαμε
 καμμία συγκίνησι οὔτε ἀηδία ἔς τὸ πρόσωπο ὅταν
 τοὺς πρωτοεἶδαμε. Καὶ ὅχι ἔς τὸ πρόσωπο μο-
 νάχα παρὰ οὔτε καὶ ἔς τὴν ψυχὴν. Γιατὶ ἂν καθίσαι
 κανεῖς καὶ ἀκριβοζυγιάσῃ τοὺς ἀνθρώπους ποῦ
 κάθε ἡμέρα ἀνταμώνει, δὲν ἤξερω πόσους θὰ εὑρῇ
 καλύτερους ἀπὸ τὸ Σοφρᾶ καὶ τὸν Ἀμυρα-
 δάκη.

Ὁ Σοφρᾶς, ὁ νεώτερος δῆμιος, ἦταν περιωρι-
 σμένος εἰς τὸ δωμάτιό του γιὰ κάποιαν κακὴν του
 πράξιν. Ἀλλὰ χωρὶς νὰ τὸν κράζομε ἤρθε κ' ἐκόλ-
 λησε τὸ κεφάλι του ἔς τὸ καγκελλωτὸ παράθυρο
 τῆς φυλακῆς του νὰ μᾶς χαιρετήσῃ. Ἡ ἀλήθεια
 ὅμως εἶνε ὅτι εἶχε μισητὴ φυσιογνωμία, ἂν καὶ
 ἀκόμη δὲν εὐρέθηκε σὲ καμμία θανατικὴ ἐκτέλεσι.
 Εἶχε χονδρὰ καὶ κακορρίζικα χαρακτηριστικά·
 ὀλοστρόγγυλο κεφάλι μὲ ἀνυπότακτα μαῦρα μαλ-
 λιά· μάτια ἀνθήτικα· μύτη καὶ χεῖλη παχειά, προ-
 σμένα μάγουλα, μουστάκια καὶ γένεια σὰν ἀγριό-
 τριχες καὶ ἔς ὅλο του τὸ πρόσωπο μίαν παράξενον
 βαφὴν, σὰν ὁ ἄγιος θυμὸς τῆς ψυχῆς του νὰ
 ἤθελε νὰ ξεσπᾶσῃ μὲ φοβερὸ χυδασμὸ κατὰ τὸν
 ὠμορφο κόσμον.

Καὶ τὴν ὄρεξι τοῦ αὐτῆ τῇ βεβαιώνει καὶ ἡ
 ἱστορία του. Ὁ Σοφρᾶς εἶνε ἀπὸ τὸν Πόρο, Ἐ-
 καταδικάσθηκε γιὰ αἰσχρὴν πράξιν. Μὲς ἔς τὴ
 φυλακὴν ἔκαμε κ' ἄλλη κ' ἐδικάσθηκε πέντε χρό-
 νια. Ἐκαμε τὰ τριάντισιν καὶ δὲν ἤθελε παρὰ ἐνά-
 μισιν ἀκόμη ὅταν ἔλειψε ὁ Τελώνης κ' ἐζήτησε νὰ
 πάρῃ αὐτὸς τὴ θέσιν του.

— Πῶς περνᾷς; τὸν ἐρώτησα.

— Πῶς νὰ περάσω; μοῦ εἶπε μ' ἄγριο γέλιο.

— Ξέρεις γράμματα;

— Ξέρω· τὴν διαβάζω τὸ Ῥοκαμβόλ.

Κ' εἶχε τόσο περήφανη λάμψιν ἔς τὸ πρόσωπο
 σὰν ἐπρόφερε τὸνομα τοῦ βιβλίου, ποῦ ἂν τὸν ἔβλε-
 πεν ὁ μακαρίτης ὁ Τερσίλ θὰ ἐσυγνεροπετοῦσε
 ἀπὸ χαρὰ γιὰ τὴν ἐνέργειαν ποῦ κάνουν τὰ συγ-
 γράμματά του.

— Ἐκαμες καμμία ἐκτέλεσι;

— Ἀκόμη· οὔτε ὁ Θεὸς νὰ μ' ἀζιώσῃ.

Δὲν ἤξερω ἂν τῶλεγε μὲ τὴν καρδιά του. Τὸ πρόσωπό του ὅμως δὲν ἄλλαξε καθόλου ἔκφρασι.

Ὅλο τὸ ἐνάντιο ἦταν ὁ Ἀμυραδάκης ἂν κ' ἔκαμε μὲ τὸ χέρι του εἰκοσιεννιά ἐκτελέσεις ὡς τώρα. Ψηλός, μαυρειδερός, ταπεινὰ ντυμένος, ἀργομίλητος, μὲ τὸν καλογεριστὸν του σκουφοῦ ἐς τὸ κεφάλι, μὲ κοντοκομμένα μαλλιά καὶ γένεια, μὲ ἀσκητικὴ φυσιογνωμία, ἔλεγες πῶς ἦταν θεληματικὸς ἐρημίτης. Καὶ ἤμπορεῖ νὰ εἶνε τέτοιος. Εἰς τὸ Ναύπλιον ὅπου γνωρίζεται ἀμέσως κάθε πρᾶξις τῶν δημίων καὶ ἤμπορεῖ κανεὶς νὰ συντάξῃ ἀξιόλογες βιογραφίες τοῦ Τελῶνη καὶ τοῦ Μπεκιάρη καὶ τοῦ Ἀλεβιζόπουλου, ὁ Ἀμυραδάκης ἀναφέρεται ὡς ἓνας σπάνιος τύπος ποῦ, μὰ τὸ Θεό, ἤμπορεῖ νὰ διδάξῃ σὲ πολλοὺς ἐς τὸν κόσμον τὴν ἡμερότη. Ἀλλὰ καὶ οἱ στρατιῶτες τὰ ἴδια μ' ἐπληροφόρησαν· ποτὲ δὲν ἀντιφρόνησε ἐς τὴν φρουρά· ποτὲ δὲν ἀδικομίλησε μὲ κανένα· νηστεύει ὅλες τῆς νηστίσιμες ἡμέρες τοῦ χρόνου καὶ εἶνε φοβερὰ θεοφοβούμενος.

Καὶ ἀλήθεια τὸ δῶμα ποῦ κατοικεῖ εἶνε σὰν κελὶ καλογέρου. Ἁγίες εἰκόνες καὶ καντήλια καὶ λιθανιστήρια καὶ κομβολόγια κρέμονται ἀπὸ τοὺς τοίχους. Κρέμονται μαζὺ καὶ ἄλλες εἰκόνες τοῦ βασιλεῆ καὶ τῆς βασίλισσας καὶ τοῦ διαδόχου σὲ μεγάλο σχῆμα· τοῦ Γρίβα, τοῦ Κουμουνδούρου καὶ τοῦ Δεληγιώργη· κάποιων ὑπαξιωματικῶν καὶ γυναικῶν πολλές. Ἀλλὰ ὅλα τὰ σωθέματα τοῦ δωματίου, τὰ ὅποια δὲν εἶναι καὶ λίγα, δείχνουν κάποια φιλόκκλη φροντίδα.

Ὁ Ἀμυραδάκης εἶνε Κρητικός· ἦταν ὅμως πολιτογραφημένος Ἕλληνας. Ἐκαμε ἓνα φόνο ἐς τὴν Κρήτη καὶ ὁ Πρόξενος τὸν ἐσύλλαβε καὶ τὸν ἔστειλε ἐδῶ συνωδευμένον ὅπου ἐκαταδικάσθηκε. Ἐγράφθηκε δῆμιος εἰς τὰ 85 γιὰ πέντε μοναχὰ χρόνια, ἀλλ' ὁ εἰσαγγελέας τὸν ἀπάτησε, λέγει, καὶ τοῦ ἔγραψε δέκα. Δὲν βλέπει τὴν ὥρα νὰ σωθῇ ὁ καιρὸς του καὶ νὰ ρύγῃ ἀπ' αὐτὸ τὸ ἔργο, ποῦ μισεῖ σὰν τὸ διάβολο καὶ νὰ ζήσῃ μὲ τὸν κόσμον. Ἐχει γυναῖκα ἐς τὴ Μῆλο ἢ ὅποια ἔρχεται κάποτε καὶ τὸν βλέπει.

Ὁ Ἀμυραδάκης φαίνεται ἄνθρωπος τοῦ κόσμου· δὲν στενοχωριέται· ἐς τὰς ἐρωτήσεις μας καὶ ἀπαντᾷ, ἀργὰ, μαλακὰ μ' ἐκφράσι σκεπτικῶν ἀνθρώπου ποῦ θέλει νὰ σοῦ δώσῃ μὲ ἀκριβεία τὰς πληροφορίες ποῦ τοῦ ζητεῖς. Μὰς διηγᾶται μὲ κάποια βία τὰς θανατικὰς ἐκτελέσεις του· μὰς λέγει ποιοὶ ἀπὸ τοὺς θανατωμένους ἐφάνησαν παλληκάρια καὶ ποιοὶ δειλοὶ καὶ ἀμέσως κατὰ τὸν καθένα λαβαίνει καὶ ἀνάλογη ἔκφρασι, πότε ἐξευτελισμένη, περιφρονητικὴ γιὰ τοὺς δειλοὺς ὡς νὰ ντρέπεται καὶ ποῦ κάνει λόγο γιὰ δαύτους, πότε περήφανη, ζωηρή, μεγαλόφωνη ὅταν πρό-

κειται γιὰ παλληκάρια, μ' ἓνα ἀνάβλεμμα ἀφηρημένο, μὲ τὸ πρόσωπο κατὰ τὰ ψηλά, σὰν ἐμπνευσμένος τραγουδιστῆς ποῦ ζητεῖ ἀνάλογη φράσι, νὰ τρανολαλήσῃ τοῦ παλληκαρισμοῦ τὸ εἶδωλο.

— Χαίρεσαι ὅταν πρόκειται νὰ κάμῃς ἐκτέλεσι; τὸν ἐρώτησεν ὁ σύντροφός μου.

— Μπᾶ· εἶπε κ' ἐστύλωσε τὰ μάτια του ἐς τὴ γῆ. Περικαλιέμαι νὰ μὴν τύχῃ, μὰ σὰν τύχῃ τί νὰ κάνω; Ἐγὼ εἶμαι τόρβανο...

*

Οἱ δῆμιοι δὲν βγαίνουν ἀπὸ τὸ νησί τους παρὰ ὅταν διαταχθοῦν γιὰ καμμία ἐκτέλεσι. Βγαίνουν καὶ κάποτε πάντα μὲ συνοδεία εἰς τὸ Ὀπλοστάσιο ὅπου σταίνουν τὴ φοβερὴ μηχανή τους καὶ γυμνάζονται. Λέγεται ὅμως πῶς δωροδοκοῦν τὴ φρουρά καὶ βγαίνουν τῆς νύχτης ἐς τὴν πόλι. Τί τὰ θέλετε· ὁ παρᾶς εἶνε πάντα παρᾶς κ' ἔχει ἐπάνω του φοβερό πλανέτο!...

Ὁ μισθὸς τους εἶνε ἀπὸ 300 δραχμῆς τὸν μῆνα καθενὸς κ' ἐκάτὼ δραχμῆς πέρουν τὸ κεφάλι ὅταν γείνη ἐκτέλεσις. Κ' εἶνε ἀλήθεια ἀρκετὸ ποσὸν καὶ ἤμποροῦσαν νὰ κάνουν χρήματα ἐκεῖ μέσα. Ἀλλὰ θαρρεῖτε πῶς εἶνε ἀπαλλαγμένοι αὐτοὶ τῆς ἀχόρταστης βδέλλας ποῦ βυζαίνει τοὺς ἐπίλοιπους φυλακισμένους. Καθόλου ἴσως μάλιστα αὐτὴ νὰ εἶνε καὶ χειρότερη. Ἡ διαφορὰ εἶνε πῶς ἐδῶ ἢ βδέλλα δὲν λέγεται ἐπιστάτης ἀλλὰ βαρκάρης. Καὶ ὁ βαρκάρης αὐτὸς εἶνε στρατιωτικός! Μ' ἄλλα λόγια σὲ κανένα δὲν ἐπιτρέπεται νὰ πάγῃ τι, οὔτ' ἓνα βελόνι· ἐς τοὺς δῆμιους. Τὸ φρουραρχεῖο μόνον διορίζει ἓνα δεκανέα ὅπου δὲν κάνει ἄλλη δουλειὰ παρὰ ἔχει μιὰ βάρκα καὶ καθημερινῶς περνᾷ ἐκεῖ τὴ φρουρά καὶ φέρει ἐς τοὺς δῆμιους τὰ τρόφιμα. Κάθε τι λοιπὸν ποῦ θὰ χρειασθῇ ἐς αὐτοὺς—ἐκτὸς τοῦ νεροῦ—εἶνε ὑπόχρεοι νὰ δώσουν χρήματα ἐς τὸν δεκανέα νὰ τοὺς τὸ ἀγοράσῃ. Μὰ ἂν τοὺς εἰπῇ ὁ ἀγαθὸς αὐτός, ὅτι τὸ σίδερο ἐχάθηκε ἀπὸ τὴ γῆ καὶ τὸ βελόνι ἔχει ἀπὸ μίαν δραχμὴν, εἴτε ὅτι τὸ ψωμί ἔφθασε πέντε δραχμῆς τὴν ὀκτ' ἡμέρᾳ ἐφάνηκαν τυφλόπόντικα ἐς τὴ Θεσσαλία, ἢ ὅτι οἱ ἐληθῆς ἔχουν ἓνα εἰκοσιπεντάρικο γιὰτὶ ἔβρεξε ἐς τὰ Σάλωνα καὶ τὸ τυρὶ πέντε γιὰτὶ ἐβδέλιασαν τὰ πρόβατα, οἱ δῆμιοι πρέπει νὰ πληρώσουν, γιὰτὶ ἀλλιῶς οὔτε βελόνι θὰ ἔχουν νὰ ραφτοῦν οὔτε ψωμί νὰ φάγουν οὔτ' ἐληθῆς καὶ τυρὶ γιὰ προσφάγι. Ν' ἀναφερθοῦν δὲν ἔχουν δικαίωμα. Ὁ κ. φρουράρχος ὅποιον τοῦ ἀρέσει διορίζει δεκανέα καὶ ἂν δὲν θέλουν αὐτοὶ ἄς κάμουν καὶ ἀλλιῶς. Εἰς τὴ πόλι μάλιστα λέγονται πολλὰ συμβιβαστικὰ πράγματα γιὰ τῆς σχέσεις τοῦ καθενὸς φρουράρχου καὶ καθενὸς βαρκάρη δεκανέα κατὰ τὴν ἐποχὴ τους!

Μὰ ἄς μὴν ξυπνάμε τὸν ἀζώηρο!...

*

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ

Ἐτελείωσε σύνταχα καὶ αὐτὴ μας ἡ ἐπίσκεψις. Ἐχαιρετίσαμε τοὺς δημίους καὶ τὴ φρουρὰ καὶ μὲ τὸν ἀκριβόμου φίλο ἀφήσαμε τὸ θαλασσο-
 πυργο. Εἰς τὸ μεταξύ τὸ ἐπῆρε ἀέρας στεριανός
 καὶ ἡ βαρκούλα μας ἐπηδούσε τὰ ρουσκιωμένα
 κύματα καὶ ἄργοπετοῦσε πρὸς τὴν πόλι. Ὁ βαρ-
 κάρης ἐνῶ ἐστένιζαν τὰ κουπιὰ 'ς τ' ἀτσαλένια
 χέρια του μᾶς διηγάτο διάφορα ἀνέκδοτα τῆς
 ζωῆς τῶν δημίων, τὰ πάθη καὶ τὰ μίση τους.

Διότι ἔχουν καὶ αὐτοὶ πάθη καὶ μίση. Εἶνε φαί-
 νεται γραμμένο ἀπ' ἀόρατο κοντῆλι 'ς τὴ μοῖρα
 τοῦ ἀνθρώπου ἅμα εὐρεθῇ μ' ἄλλον συνόμοιο του,
 ὅπουδῆποτε εἴτε σὲ θεόχτιστο βουνό εἴτε 'ς τὰ
 σαραντάβαθα τῆς θάλασσας, καὶ 'ς ἓνα καρυδό-
 φλοудо ἀκόμη, νὰ πιάνη ἀμέσως ἀμάχη. Αὐτοὶ
 ἐδῶ οἱ δῆμιοι εἶνε σὲ δύο ὀργίων τόπο περιωρι-
 ρισμένοι, περικλεισμένοι ἀπὸ θάλασσα· αἶμα τοὺς
 χωρίζει ἀπὸ τὸν ἄλλο κόσμον· μία μοῖρα κακὴ
 καὶ ψυχρὴ τοὺς ἐνώνει. Ἐρχεται λοιπὸν φυσικὸ
 πῶς θὰ ζοῦν μονοιασμένοι σὺν ὄχι καὶ ἄλλοι
 'ς τὸν κόσμον. Μὰ τοῦ κακοῦ! Ἡ γάτα μὲ τὸ
 σκύλο μονοιάζει ὡς τὸ τέλος, μὰ ἄνθρωπος μὲ
 ἄνθρωπον ποτέ. Οἱ δῆμιοι εἶνε ἀδύνατο νὰ πε-
 ράσῃ ἐβδομάδα πού νὰ μὴ βρισθοῦν καὶ νὰ μὴ
 κτυπηθοῦν συνατοὶ τους. Γιατί ὁ ἓνας ζηλεύει
 τὸν ἄλλον! Τὸν ζηλεύει γιατί ἔχει ἔξαφνα τὴν
 ἀγάπην τῆς φρουρᾶς· τὸν ζηλεύει γιατί ἔχει λίγα
 χρήματα· γιατί ἔχει γυναῖκα μακρὰν ἐνῶ αὐτός
 δὲν ἔχει· γιατί λαβαίνει τακτικώτερα γράμματα
 καὶ γιατί εἶνε πρῶτος 'ς τὰς ἐκτελέσεις· ματώνε-
 ται δηλαδὴ ἐκεῖνος καὶ ὅχι αὐτός. Ἄν ἤμπορούσε
 ὁ ἓνας θάπνιγε σὲ μιὰ σταλιά νερό τὸν ἄλλον.
 Νὰ δυὸ ἄνθρωποι μονάχοι καὶ κάνουν ἀμέσως τὸν
 ἥσυχον θαλασσοπυργο ἡφαιστείον παθῶν!

Ὁ βαρκάρης ἐξακολουθεῖ ἀκόμη νὰ λάμνη καὶ
 νὰ μᾶς διηγᾶται. Ἡ μάνα τοῦ Τελώνη, λέγει,
 ἐπῆγαινε συχνὰ 'ς τὸ θαλασσοπυργο νὰ βλέπῃ
 τὸν υἱό της. Μία φορὰ ὅμως κάποια συμπλοκὴ
 ἔγινε μεταξύ τῶν δημίων ἐξ αἰτίας της καὶ τὸ
 φρουραρχεῖο τὴν ἐμπόδισε νὰ πηγαίνῃ πλέον. Μὰ
 ἐκεῖνη ἡ ἄμοιρη γιὰ πολὺν καιρὸ ἤρχετο καὶ ἐκά-
 θητο 'ς τ' ἀκρογιάλι νὰ βλέπῃ τὸ Μπουρτζὶ καὶ
 νὰ μύρεται ὀλημερίς.

— Ἄν εἶνε κακὸς γι' ἄλλους, γιὰ μένα εἶνε τὸ
 παιδάκι μου! ἔλεγε.

Ἡ ἄλλη πάλι ἡ μάνα τοῦ Μπενιάρη 'ς τὸ Ἄρ-
 γος ποτὲ δὲν ἐδέχθηκε ἀπὸ τὸ γιό της χρήματα.
 Ἐξενουδούλευε ἀδύνατη καὶ ἄρρωστη, πολλὰς φο-
 ρὰς ἐπεινούσε, δὲν εἶχε ρούχα νὰ ντυθῇ, μὰ πάντα
 ἐσπρωχνε ἀπὸ μπροστά της τῆς ἀδικίας τὸ κέρδος.

— Τί, θὰ πάρω λεφτὰ ἀπὸ τὰ αἵματα τοῦ
 κόσμου! . . . ἔλεγε μὲ θυμό.

Χαμᾶλη κόσμε· σὲ ἀρνίζουν οἱ γυναῖκές σου! . .

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑΣ

Ἐπιγραφαὶ ἐκ Καρύστου.

Αἱ κάτωθι ἐπιγραφαὶ ἀνευρέθησαν ἐντὸς τοῦ ἐκ-
 σκαπτομένου ὑπὸ τῆς βυθοκόρου λιμένος μας. Ὑπο-
 θέτω ὅτι εἶνε ῥωμαϊκῶν χρόνων. Ἐντὸς τοῦ αὐτοῦ
 λιμένος ἀνευρέθη βάθρον ἀγάλματος ἡρωτηρια-
 σμένου πρὸς τὸ δεξιὸν μέρος, ἔχον παραστάσεις
 γυμνὰς ἐπὶ τῶν δύο μεγαλειτέρων πλευρῶν, ἀλλ'
 ἐφθαρμένas, ἐπὶ δὲ τῆς μικροτέρας πρὸς τὸ ἀριστε-
 ρὸν ἰσταμένην γυναῖκα ἀποχαιρετοῦσαν τὴν ἀπέναντι
 αὐτῆς καθήμεννν ἀνευρέθη ἐπίσης ἀνάγλυφον· πα-
 ριστῶν ἄνδρα κρατοῦντα ἵππον ἐκ τοῦ χαλινοῦ, ὅπερ
 ἀπεστάλη πρὸς τὸ ὑπουργεῖον τῆς Δημοσίας Ἐκ-
 παιδεύσεως.

Ἄνευρέθη πρὸς τούτοις μέγας ἀριθμὸς πωρίνων
 τετραγώνων ὀγκολίθων, στήλαι, μάρμαρα καὶ τέσ-
 σαρες γελῶναι μολύβδου.

Βεβαίως δὲ οἱ μὲν πώρινοι ὀγκόλιθοι ἀπετέλουν
 μέρος τοῦ ἀρχαίου λιμένος, τινὲς τῶν ὁποίων ἦσαν
 συνδεδεμένοι μεταξύ των διὰ σιδήρου, περικεικλει-
 σμένου ἐντὸς μολύβδου, αἱ δὲ στήλαι καὶ τὰ μάρμα-
 ρα εἶνε λείψανα τῶν μεταφερομένων ἐντεῦθεν εἰς
 τὴν Ῥώμην, κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ἀκμῆς τῆς
 Ῥωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας, ἔνθα ἐχρησιμοποιοῦντο
 εἰς τὴν κατασκευὴν δημοσίων κτιρίων. Εἶνε δὲ ἱστο-
 ρικῶς ἐξηκριδωμένον, ὅτι τὰ ἐνταῦθα λατομεῖα ἦσαν
 ἰδιοκτησία τῶν αὐτοκρατόρων, ἐν οἷς εἰργάζοντο
 χιλιάδες δούλων.

ΦΡΥΝΙΣΗ ΠΡΑΞΑΓΟΡΟΥ
 ΓΥΝΗΔΕΕΥΡΥΤΙΔΟΥ
 ΗΙΕΡΕΙΑΤΗΣ ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ
 ΚΑΙ ΤΟΥ ΑΠΟΛΛΩΝΟΣ ΤΟΛΓ
 ΛΑΜΑΤΗΣ ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ
 ΕΚ ΤΩΝ ΙΔΙΩΝ ΑΝΕΘΗ
 ΚΕΝΕΥΧΗΝ

Φέρεται ἐπὶ βάθρου ἀγάλματος ἔχοντος μήκος
 0,50 καὶ ὕψος 0,50.

ΣΥΜΦΕΡΟΥΣΑ
 ΑΓΑΘΟΠΟΔΟΣ

Φέρεται ἐπὶ πλακὸς ἡρωτηριασμένης πρὸς τὸ
 δεξιὸν μέρος, ἐχούσης ἐν τῇ ἄνω ἐπιφανείᾳ κοίλωμα
 τετράγωνον, μήκους δὲ 0,70 καὶ ὕψους 0,20.

ΡΑΜΟΝΗ ΕΠΕΡΑΣΤΟΥ
 ΧΟΥ ΤΥΚΧΕΟΣ ΓΥΝΗ
 ΙΑΤ. ΟΣ

Φέρεται ἐπὶ λίθου μήκους ἐνδὲς μέτρου, ὕψους
 0,25.

LMARCIVS· NER
 IOGO· PVBE
 GREMATVS
 ΛΕΥΚΙΟΣ ΜΑΡΚΙ
 ΕΝΘΑΔΕΤΟΠΙ
 ΔΟΘΕΝΤΙΚ.
 ΖΗΣΑΣ

Φέρεται ἐπὶ πλακὸς ἡρωτηριασμένης πρὸς τὰ
 δεξιὸν μέρος καὶ πρὸς τὸ κάτω ἐχούσης μήκος 0,20
 καὶ ὕψος 0,22.

Ἐν Καρύστῳ, 16 Ἰουνίου

Ν. Σ. ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ